

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

Bakalářská práce

JOSEF BUKÁČEK
ŽIVOT A DÍLO

Vedoucí práce: PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Vendula Doudová

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: třetí

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 27.7.2011

ANOTACE

Vendula Doudová

Josef Bukáček - Život a dílo

Bakalářská práce na téma **Josef Bukáček - Život a dílo** se zaměřuje na výraznou osobnost československé italianistiky. Josef Bukáček se narodil v Líšné 8.11.1897. Po studiích na gymnáziu a letech strávených na italské frontě studoval slavistiku, germanistiku a romanistiku. Češtinu, němčinu a italštinu také vyučoval. Válečné období strávené v Itálii a léta prožitá v Brně, které bylo v tehdejší době centrem italských studií, ovlivnily Josefa Bukáčka natolik, že se do budoucna věnuje italianistice. V Itálii působil jedenáct let, v letech 1929-1940 v Terstu a mezitím v letech 1930-1932 v Padově. Vyučoval zde český jazyk.

Byl prvním profesorem italského jazyka a literatury na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Během života se velmi intenzivně věnoval publikační i přednáškové činnosti. Zemřel dne 27.6.1970 v Praze.

V současné době však v literatuře nejsou dostupné souhrnné informace o životě a díle tohoto odborníka. Cílem této práce je podat informace o Bukáčkově životě a ucelený seznam jeho díla. Část práce je věnována Bukáčkovu stěžejnímu didaktickému dílu, knize *Poznejte italštinu!*.

ANNOTATION

Vendula Doudová

Josef Bukáček - Life and work

The bachelor work on the theme **Josef Bukáček – Life and work** is aimed at a distinct personality of the Czechoslovak Italy studies. Josef Bukáček was born in Líšná 8.11.1897. After studies at grammar school and years spent in Italia during the First World War he has studied Slavonic, German and Romance studies. He taught the Czech, German and Italian language. The period of war in Italia and years spent in Brno (Brno was centre of Italy studies in that time), affected Josef Bukáček so much, that he is interested in Italy studies in future. He worked in Italia eleven years, during 1929-1940 in Trieste and meanwhile in Padova 1930-1932. He taught the Italian language here.

He was the first professor of Italian language at the Faculty of Filology of the Charles University. During his life he dedicated to publishing and lecture. He died 27.6.1970 in Prague.

There are not available summarizing information about life and work of this expert of Italian. The aim of this work is to give information about Bukáček's life and to provide an integrated list of his life work. One part of the work is dedicated to Bukáček's principal didactic work, to the book *Poznejte italštinu!*.

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří především panu PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za to, že mě přivedl k zajímavému tématu a dále za cenné připomínky a rady v průběhu vzniku mé bakalářské práce.

OBSAH

Obsah

1. Úvod a cíl práce.....	8
2. Josef Bukáček život a dílo	9
2.1. Stručný životopis	9
2.2. Bukáčkova tvorba	10
3. Poznejte italštinu! a strukturální lingvistika	16
3.1. Poznejte italštinu!.....	16
3.2. Strukturální lingvistika v učebnicích	18
4. Soupis prací Josefa Bukáčka.....	22
5. Závěr.....	41
6. Literatura	42

SEZNAM ZKRATEK

ČČF - Český časopis filologický

ČMF - Časopis pro moderní filologii

ČSAV - Československá akademie věd

ELK – Evropský literární klub

LD – Lidová demokracie

LN – Lidové noviny

MdiR – Meridiano di Roma

NČSAV – Nakladatelství Československé akademie věd

NLN – Nakladatelství Lidové noviny

PP – Philologica Pragensia

RP – Romanistica Pragensia

SaS – Slovo a slovesnost

SNKLHU - Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění

SPN – Státní pedagogické nakladatelství

1. Úvod a cíl práce

Josef Bukáček je zakladatelem československé italianistiky. Stal se prvním profesorem italského jazyka a literatury na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Během života se velmi intenzivně věnoval publikační i přednáškové činnosti. V současné době však v literatuře nejsou dostupné souhrnné informace o životě a díle tohoto odborníka. Cílem této práce je podat informace o Bukáčkově životě a ucelený seznam jeho díla. Část práce je věnována Bukáčkovu stěžejnímu didaktickému dílu, knize Poznejte italštinu! a použití strukturní lingvistiky při studiu jazyků.

2. Josef Bukáček život a dílo

2.1. Stručný životopis

Josef Bukáček se narodil 8.11. 1897 v Líšné na Vysočině (okres Žďár nad Sázavou) v zemědělské rodině. Střední školu studoval v Novém Městě na Moravě. Na tamější reálce maturoval roku 1914. Další maturitu skládá roku 1915 na slovanském gymnáziu v Brně.

V letech 1915-1918 se jako voják na italské frontě seznamuje s italským jazykem a literaturou. Po návratu z války nastupuje na Filozofickou fakultu Karlovy univerzity v Praze. Zde studuje v letech 1918-1921 slavistiku, germanistiku a romanistiku. V roce 1922 zde dosáhl středoškolské aprobace a v roce 1925 složil doktorát z filozofie.

V letech 1921-1929 a 1940-1945 vyučoval na I. české státní obchodní akademii v Brně češtinu, němčinu a italštinu. Válečné období strávené v Itálii a léta prožitá v Brně, které bylo v tehdejší době centrem italských studií, ovlivnily Josefa Bukáčka natolik, že se do budoucna věnuje italianistice. V roce 1926 je mu uděleno státní stipendium pro návštěvu prázdninových kurzů pro cizince na florentské univerzitě. V Itálii pak působil jedenáct let, v letech 1929-1940 v Terstu a mezitím v letech 1930-1932 v Padově. Vyučoval zde český jazyk. V roce 1940 byl protektorátními úřady odvolán z Itálie a vrátil se do Brna. Po znovuotevření českých vysokých škol se roku 1945 stal lektorem italštiny na Filozofické fakultě Karlovy univerzity a v roce 1947 se habilitoval pro obor Italská řeč a literatura. Nadále působí v Praze na Univerzitě Karlově. Věnuje se problematice literárněvědné i lingvistické. Josef Bukáček byl aktivní také v přednáškové činnosti. Přednáší několikrát v Kruhu moderních filologů v Praze, Brně a Bratislavě.

Josef Bukáček byl aktivní po celý život. Ani ke konci života neustává v publikační a přednáškové činnosti. Umírá na srdeční chorobu dne 27.6.1970 v Praze.

2.2. Bukáčková tvorba

Už jako vysokoškolský student a mladý profesor psal Josef Bukáček divadelní kritiky do novoměstských *Horáckých listů* a brněnského *Týdne*. Dále průběžně uveřejňuje články o národní a studentské psychologii a o metodice vyučování moderních jazyků. Roku 1929 zahájil v *Lidových novinách* referentskou činnost, která trvala nepřetržitě až do roku 1945. V té době píše o italské literatuře také do časopisu *Lumír*. Zpracoval většinu italských hesel v *Ottově slovníku naučném nové doby*, kam přispěl i statěmi o italské filozofii, literatuře a školství.

Velmi dobře znal literární teorii školy Croceho. Stavěl se k ní kriticky, měl pocit, že je zde příliš mnoho samoučelného verbalismu, své názory vyjádřil ve statích *Soumrak estetické kritiky v Itálii* (Lumír, 1932), *Poesie a literatura v pojetí B. Croceho* (Slovo a slovesnost, 1936), *Filosofický idealismus linguisty Guilia Bertonioho* (Slovo a slovesnost, 1930).

Josef Bukáček strávil dlouhou dobu v Itálii a sledoval česko-italské kulturní styky. V *Annali della R. Università di Trieste* uveřejnil studie *Le relazioni culturali ceco - italiane* (1936), *Alcuni motivi di guerra italiana nella letteratura cecoslovaca* (1931) a nejrozsáhlejší ze všech *Francesco Petrarca e la nazione boema* (1933) s rozбором petrarkovských motivů u Vrchlického a jeho překladatelské metody. Četné studie a referáty vycházely v italských časopisech, zvláště v římské *L'Europa Orientale* a v centrálním orgánu italských spisovatelů *Meridiano di Roma*. Pozornost vzbudila jeho esej *La poesia ceca* (Occidentale, Roma 1935), jejíž některé části byly použity ve vysílání italského rozhlasu a pařížské *Les nouvelles littéraires*.

Josef Bukáček se velmi intenzivně věnoval Dantovské tématice. V Časopise pro moderní filologii je tato zastoupena rozsáhlou studií *Vrátného překlad Dantovy Božské komedie* (1934), jež vycházela na pokračování více jak dva roky. Autor se v ní opírá o překladatelské názory Vrchlického a Fischera a o metodologickou studii Maverovu. Dochází k závěru, že Vrchlický je typem překladatele subjektivního. Znamená to, že musí být s překládaným básníkem kongeniální, aby mohl jeho dílo přeložit. Na druhé straně Fischer je typem překladatele objektivního, kdy jeho překlad je výsledkem dokonalé znalosti jazyka. Dantovskou tematikou se zabírají i některé další Bukáčkovy stati, např. *Březina a Dante* (Lumír 1935), podávající rozbor dantovské inspirace u Březiny, *Dante a Čechy*, zkoumající Dantovské motivy v české literatuře, *Dante*, syntetická studie rozebírající myšlenkovou a básnickou

stránku Dantova díla, a rukopisný spis *Vrchlický a Dante* (1935), jenž obsahuje vedle podrobné analýzy dantovských motivů v české literatuře i úvod, hodnotící prvky kulturní inspirace Vrchlického a ideový rozbor pětačtyřiceti dopisů, které Vrchlický poslal profesoru padovské univerzity Emiliu Tezovi. Tyto dopisy jsou dnes uloženy v benátské knihovně San Marco.

Bukáček pohotově reagoval v denním tisku nebo časopisech na různá jubilea nebo úmrtí (Ariosto, Tasso, Manzoni, De Sanctis, D'Annunzio, Pirandello).

Někdy z takového podnětu vznikly i větší studie, např. *Giacomo Leopardi* (Lumír 1937), *Leopardi dnešní Itálie* (Český časopis historický, 1937), *Ještě Vrchlický a Leopardi* (Listy filologické, 1937), *Dnešní stav bádání o Leopardim* (Časopis pro moderní filologii, 1937), *Hlavní problémy dnešního bádání o Carduccim* (Časopis pro moderní filologii, 1940). V uvedených leopardiovských studiích podává Bukáček rozbor myšlenkového a básnického světa Leopardiho, zjišťuje vztah jeho myšlení k Pirandellovi a Crocemu a zároveň zkoumá, jakým způsobem přispěl Leopardi k vytvoření romantického světobolu u mladého Vrchlického. Z roku 1941 pochází Bukáčková esej *Básník Michelangelo* (ve sborníku *Titan člověk*, v němž autor revidoval Eisnerův překlad Michelangelových básní), doplněná článkem *Michelangelo v české literatuře* (Listy filologické 1941).¹

V letech 1938-1946 pracoval Bukáček na své habilitační práci, kterou byla velká monografie o Goldonim. Z této práce otiskl kapitoly *Goldoniho Lhář* (Časopis pro moderní filologii, 1942) a *Modernost Goldoniho La donna di Garbo* (Český časopis filologický, 1945). První kapitola monografie, *Tvář století*, obsahuje charakteristiku osmnáctého století z ekonomicko - politického hlediska a syntetické zhodnocení literatury té doby. Druhá a třetí kapitola jsou věnovány sociálně a morálně dokumentární stránce díla Goldoniho, což bylo v době vzniku této práce v Itálii novum, protože estetická kritika se o podobné problémy nezajímala.

Studium marxismu vzbudilo Bukáčkův zájem o dílo Gramsciho a italské dělnické hnutí. Tento vliv je patrný z jeho článků *Sebrané spisy A. Gramsciho* (Československý časopis historický, 1953) a *K dějinám italského dělnického hnutí* (Československý časopis historický, 1954). Sepsal několik studií, ve kterých se snaží o "marxistické pojetí literatury". Jsou to studie *Italská literatura od verismu k novorealismu orientace socialistické*, která vyšla v roce 1955 ve formě skripta a

¹ Hampejs, Z.: Šedesátiny Doc.Dr. Josefa Bukáčka, *Časopis pro moderní filologii*, 39/1957, s.52-53

rozprava *Realistické tendence v italské literatuře do konce 14. století* (Časopis pro moderní filologii, 1956).

Od příchodu na filozofickou fakultu se věnuje Bukáček stejnou měrou lingvistice a literární historii, i když těžiště jeho činnosti je třeba hledat v pracích literárně historických. Teoretické znalosti a zkušenosti z pobytu v Itálii využil v knize *Poznejte italštinu* (Praha, 1947). V této knize se snaží o prohloubení a korekci dosavadních mluvnic. Zabývá se výrazovými odstíny jazyka, kterým praktické učebnice většinou nevěnují pozornost. V knize srovnává strukturu italštiny se strukturou češtiny a jiných jazyků (této knize bude věnován prostor v další kapitole). Dále píše vysokoškolské skriptum *Dějiny italského jazyka* (1953), kde se autor pokouší i o stanovení periodizace dějin italštiny.

Bukáčková přednášková činnost je rovněž bohatá. První přednášky měl v brněnské Società Dante Alighieri, v roce 1927 připravil po úvodní přednášce o Machiavellim cyklus proslovů o italské literatuře a kultuře do brněnského rozhlasu, později přednášel v Literárně historické společnosti, v Kruhu moderních filologů.

Za velmi významné se považuje vydání monografie *Carlo Goldoni. Osobnost a doba*, která je považována za nelepší práci o tomto autorovi napsanou mimo Itálii. O knize vyšla řada kladných recenzí u nás i v Itálii.

Dalším spisovatelem, kterému Bukáček věnoval největší pozornost, je Dante. O autorovi *Božské komedie* publikoval syntetickou studii již v roce 1949 a již devět let předtím, roku 1940 uveřejnil obsáhlou srovnávací práci *Dante a Čechy*. V Dantově jubilejním roce (1965) autor obě práce prohloubil a „marxisticky“ přehodnotil. Výsledkem jeho obnoveného zájmu o Danta je referát *Dante Alighieri ve světle dnešního bádání*, který byl přednesen na konferenci a stejně jako příspěvek k interpretaci *XXVI. zpěvu Pekla „Šílený let Ulyxiův“* vyšel v Dantovském sborníku. Na mezinárodní dantovské konferenci konané v květnu 1965 v Berlíně přednesl Bukáček italsky referát *Vrchlický a Dante*, který v nezkrácené formě otiskly ve svém čtvrtém ročníku *Beiträge zur romanischen Philologie*. Bukáček byl pozván jako čestný host na mezinárodní dantovský kongres v Itálii. Jeho projev, připravený pro Ravennu, byl uveřejněn ve druhém svazku *Atti del Congresso internazionale di studi danteschi* ve Florencii. V Praze vychází v NČSAV studie *Vrchlický a Dante*. Tato studie řeší v úvodu některé obecné problémy bádání o Vrchlickém ve vztahu k Dantovi a Goethovi a ve vlastní práci vztah Vrchlického, člověka, básníka a kritika

k Dantovi a z hlediska tvůrčí metody. Vrchlického hodnotí reminiscence a parafráze z Danta v díle českého básníka.²

Publikaci obsáhle a velmi příznivě komentoval Jaroslav Rosendorfský v brněnské *Rovnosti* (1.6.1966) a významný znalec české slovesnosti A.Cronia ji věnoval recenzi v římské *L'Italia che scrive*. Vztah českých a slovenských autorů (Kollár, Vrchlický, Březina, Hviezdoslav) k Dantovi nastínil Bukáček ve studii „*Čechi, slovak i Dante*“, zahrnuté do moskevského sborníku *Dante i Slavjane* (1965). O tomto rozsáhlém příspěvku a zároveň i o *Vrchlickém a Dantovi* vyšla velmi kladná recenze ve florentské *Lettere italiane* 18, 1966, č.2, s.236-237. Další kladné recenze vyšly mimojiné i v *Izvestija Ak. nauk SSSR*. Bukáček se v monografiích věnoval i jiným italským autorům a kritikům (Svevo, Bernari, Levi, Russo, Stuparich). V několika statích a ve sborníku *Evropské literatury* se zabýval problémy neorealismu, jehož počátky klade do období mezi dvě světové války. Značnou pozornost věnoval Bukáček také italsko - českým kulturním vztahům (Dante, Petrarca, Stuparich, Simonetti, Tecchi, Angioletti, Chiurli aj.). Je to například stať *Galileo Galilei a Petrarca a petrarkismus* a filologicky věrný překlad dvaadevadesáti Dantových lyrických básní s podrobným komentářem. Tyto překlady použil Emanuel Frynta v antologiích *Italská renesanční lyrika* a *Navštívení krásy*. K jubileu Pirandelliho napsal Bukáček článek *Di alcuni aspetti di L.Pirandello. Per il centenario della sua nascita*.

Bukáčkův hlavní zájem se pohyboval převážně v literárněvědné oblasti, ale věnoval se také jazykovým problémům. Se svojí žákyní Hanou Benešovou vypracoval *Cvičebnici italštiny*. Tato kniha vyšla v několika vydáních a byla i velmi ceněna v Itálii jako učebnice italštiny vycházející mimo italské území.

Nadále působí v Praze na Univerzitě Karlově. Věnuje se problematice literárněvědné i lingvistické. Obě problematiky spojuje v soulase s metodou jazykovědců jako byli Giacomo Devoto a Bruno Migliorini, jejichž osobnostem i dílu věnoval velkou pozornost. V roce 1955 vydává sriptum *Italská literatura od verismu k novorealismu orientace socialistické* (recenzováno v *Časopise pro moderní filologii*, 39, 1957, s.314). Roku 1957 vydává skriptum *Avviamento allo studio della lingua e della letteratura italiana*, které bylo recenzováno ve *Philologica Pragensia*

² Hamplová, S: Sedmdesátiny univ. prof. dr. Josefa Bukáčka, DrSc., *Časopis pro moderní filologii*, 49/1967, s.40-42

1, 1958, s.63 a 2, 1959, s.32, dále v Časopise pro moderní filologii 41, 1959, s.62-63 a v Rassegna storica della letteratura italiana 3-4/ 1957.

Josef Bukáček byl aktivní také v přednáškové činnosti. Přednáší několikrát v Kruhu moderních filologů v Praze, Brně a Bratislavě. Tématem jeho přednášek byly realistické tendence v italské literatuře do konce 14.století, Dante Alighieri a jeho *Božská komedie*, písemnictví italské renesance, italský romantismus, hlavní problémy v italské slovesnosti od vrcholné renesance k osvícenství 18.století, problém dekadence v literatuře sjednocené Itálie, italská literatura mezi dvěma světovými válkami, hlavní proudy v současném italském písemnictví. Mimo univerzitní půdu vystupuje při různých příležitostech, např. dne 12. září 1965 promluvil u hrobu Jaroslava Vrchlického na Slavíně na téma „Vrchlický a Dante“. Zúčastnil se také kongresu mezinárodní italistické společnosti *Associazione internazionale per gli studi di lingua e letteratura italiana* konané v Budapešti v roce 1967. Zde se projednával problém romantismu a Bukáček zde přednesl referát na téma *L'Italia e il romanticismo cecoslovacco*.

Josef Bukáček byl aktivní po celý život. Ani ke konci života neustává v publikační a přednáškové činnosti. Publikuje několik recenzí, referátů o kongresech, nekrologů a doslovů. V Rozpravách nakladatelství Academia vychází jeho studie *Vrchlického překlady z Danta* (1968). Tato studie přinesla mnoho neznámého materiálu a podala charakteristiku pětáctyřiceti dopisů, které psal Vrchlický profesorovi padovské univerzity Emiliu Tezovi. Dále vychází v časopise stati o Pirandellovi (*Philologica Pragensia* 10) a o F. de Robertovi (*Romanistica Pragensia* 6). Velmi významným dílem Bukáčkova posledního období tvůrčí činnosti je *Slovník spisovatelů Itálie* (1968). Byl zpracovaný kolektivem autorů pod Bukáčkovým vedením. V této knize uveřejnil rozsáhlé pojednání o hlavních směrech v italské literatuře a sám zpracoval mnoho hesel, některá i velmi obsáhle (Ariosto, Boccaccio, Carducci, Croce, D'Annunzio, Dante, De Sanctis, Leopardi, Michelangelo, Petrarca).³ Také tato kniha vyšla již v několika vydáních. Je velmi přehledně zpracována a je užitečnou pomůckou při studiu a výuce italské literatury.

Josef Bukáček nestihl dokončit všechny své plány, nedokončeny zůstaly *Dějiny italské literatury*, jejichž rukopis (asi 1400 stran) měl dodat do nakladatelství

³ Hamplová, S.: Zemřel Josef Bukáček, *Časopis pro moderní filologii*, 52/1970, s.208

Academia do konce roku 1971. Nezrealizoval ani projekt *Rozboru moderní italštiny*, který chtěl vydat jako své poslední velké dílo. Bukáčkův přínos pro československou italianistiku spočívá převážně v jeho literárně – vědecké práci.

3. Poznejte italštinu! a strukturální lingvistika

3.1. Poznejte italštinu!

Josef Bukáček se věnoval převážně literárně – historické práci. Velkým přínosem pro výuku italštiny byla Bukáčkova kniha *Poznejte italštinu!*. Tato učebnice je praktický průvodce jazykem, je určena pro pokročilé studenty italštiny, kteří si chtějí své znalosti zdokonalit. V tomto studijním materiálu se Bukáček snaží o prohloubení a korekci dosavadních mluvnic. Zabývá se výrazovými odstíny jazyka, kterým praktické učebnice většinou nevěnují pozornost. Kniha je napsaná v duchu zásad strukturální lingvistiky, Josef Bukáček v předmluvě odkazuje na dílo Viléma Mathesia „Nebojte se angličtiny!“, která byla napsána o jedenáct let dříve. Kniha vznikla z podnětu Viléma Mathesia, Bukáček mu dokonce zasílal úvodní stať rukopisu na přečtení, ale Vilém Mathesius si ji z důvodu úmrtí již nestihl přečíst. Publikáční řada (Poznejte angličtinu! , Poznejte němčinu! a Poznejte italštinu!) nakladatelství Orbis, byla řízena právě Vilémem Mathesiem.

V knize Bukáček srovnává strukturu italštiny se strukturou češtiny, němčiny a francouzštiny. Za rozmanitostí kultur se skrývají více či méně univerzální schémata, která lze odhalit pouze strukturální analýzou. Hlavní použitou metodou v této práci je tedy komparace.

Analyzuje italský jazyk jako komplexní systém vzájemně spojených částí v konfrontaci s jinými jazyky. Kniha je rozdělena do 16 kapitol, každá kapitola se zaměřuje na určitý aspekt jazyka.

Obsah knihy:

1. Přízvuk a kvantita
2. Soustava hlásková
3. Pravopis
4. Apokopa a elize
5. Věta česká a věta italská
6. Systém slovesných časů
7. Kondicionál a konjunktiv
8. Infinitiv, participium a gerundium
9. Druhy členů a jejich funkce

10. Zvláštnosti italského přívlastku
11. Soustava dvojích tvarů zájmených
12. Tvoření slov
13. Ráz italského slovního pokladu
14. Jazyk a národ
15. Slovníček
16. Poznámka bibliografická

Pokud to převedeme na lingvistické disciplíny, tak můžeme říci, že první čtyři kapitoly (Přízvuk a kvantita, Soustava hlásková, Pravopis, Apokopa a Elize) se zaměřily na lingvistické disciplíny (fonetika, fonologie, ortoepie a ortografie), tedy jazykový systém zaměřený na zvukovou podobu jazyka. Pátá kapitola (Věta česká a věta italská) a kapitola devátá (Druhy členů a jejich funkce) se zabývají otázkou větné skladby, souvětími a funkcí jednotlivých slov ve větě, tedy předmětem lingvistické disciplíny syntaxe. Ke stejnému zaměření bychom dále mohli ještě přiřadit kapitolu číslo deset (Zvláštnosti italského přívlastku), která se již úžeji zaměřuje pouze na jeden konkrétní větný člen a to na přívlastek. Zkoumá jeho postavení ve větě, funkce, které ve větě zastupuje, jeho vztah k podstatnému jménu, vnitřní výstavbu atd. Kapitoly šest až devět (Systém slovesných časů, Kondicionál a Konjunktiv, Infinitiv, Participium a gerundium) analyzují jeden slovní druh a to konkrétně sloveso, autor se zde zaměřuje na problematické časy a způsoby. Jiným slovním druhem – zájmeny, se zabývá kapitola číslo jedenáct. Autor se zde zaměřil na jeden konkrétní slovní druh a zkoumal jeho základní funkce a charakteristiky, což je předmětem studia morfologie. Dvanáctá kapitola (Tvoření slov) se věnuje lexikologii a ukazuje nám rozmanitost slovní zásoby italského jazyka včetně jednotlivých příkladů. Autor se zde zabývá především derivací, udává příklady jednotlivých prefixů a sufixů, které obohatily v průběhu staletí italský jazyk. Poslední dvě kapitoly této publikace (Ráz italského slovního pokladu, Jazyk a národ) se na italský jazyk zaměřily z diachronního pohledu, autor zmiňuje důležité momenty pro vývoj italského jazyka a uvádí vždy příklady, jakým způsobem jazyk obohatily. V případě jazyka italského měl průběh vývoje jazyka velký vliv na rozvoj dialektů, což je předmětem studia dialektologie. Poslední dvě kapitoly jsou tedy předmětem studia historické lingvistiky.

Josef Bukáček měl po mnoholetém studiu italštiny již italský jazyk natolik

zažitý, že byl schopný se v něm dokonale orientovat, v podstatě na úrovni rodilého mluvčího. Jeho kniha *Poznejte italštinu!* přináší čtenáři pohled do zákoutí problematiky italského jazyka z mnoha úhlů. Věnuje se výstavbě slov, vzniku jednotlivých slov, jejich správné výslovnosti a grafického pravopisu, správného použití ve větě či gramatické správnosti. Autor se nesnaží popsat jazyk v dané lingvistické disciplíně komplexně a souhrnně, pouze nastiňuje některé problémové jevy ve srovnání s dalšími jazyky. V každé kapitole tedy přecházíme od jednoho problému k druhému, což na běžného čtenáře může působit nepřehledně, ale pro zasvěcené odborníky zabývající se filologií by to být problém neměl. Připojený slovníček je zároveň slovníčkem italských synonym (v té době u nás první svého druhu), shrnuje hlavní obtíže a zvláštnosti italštiny, zejména ve srovnání s ostatními románskými jazyky. Bibliografická poznámka podává návod, jak si co nejrychleji osvojit znalost italštiny také po historické stránce. Je zde předpoklad, že se studium historické mluvnice může opřít o výbornou znalost moderního jazyka.⁴

Nejedná se o přehlednou učebnici, pouze o dílo rozšiřující naše znalosti. Kniha není určena pro začátečníky, nemá za úkol nahradit praktickou učebnici. Chce znalosti prohloubit tím, že vysvětluje problémy z jiného hlediska a věnuje se problémům, kterým jiné učebnice nevěnují dostatečnou pozornost. Závěr z poznatků si nakonec každý čtenář musí vytvořit sám.

3.2. Strukturální lingvistika v učebnicích

Strukturální (strukturální) lingvistika je lingvistika zabývající se studiem systému i textových struktur vytvářených jazykovými znaky a obvykle i jejich funkcemi, tj. vztahy mezi nimi. Má společný začátek u F. de Saussura⁵.

Strukturální gramatika pak zahrnuje několik směrů (pražská, kodaňská, ženevská, americká bloomfieldovská).

V širším pojetí je strukturalismus vnímán jako mocná intelektuální tradice v moderním myšlení (vedle jazyka i v literatuře, antropologii i jině). Jeho otcem byl v Evropě švýcarský lingvista F. de Saussure, který rád problém vztahu jazyka a

⁴ Bukáček, J.: *Poznejte italštinu, praktický průvodce jazykem*, Orbis, Praha 1947

⁵ Čermák, F.: *Jazyk a jazykověda*, Nakladatelství Karolinum, Praha 2007

mluvy ozřejmoval jistou analogií se šachy. Stejně tak, jako lze jednotlivé figurky a jejich tahy pochopit jen v rámci toho, jak fungují spolu a v kontrastu k sobě, tak je to podle něj i s jazykem: k pochopení významu slova musíme např. chápat, jak funguje dohromady s jinými a v kontrastu k dalším, příbuzným i nepříbuzným slovům v systému. Podle plně strukturní teorie významu je pak lexikální obecný význam každého slova vytvářen úhrnem vztahů, resp. protikladů, které toto slovo má v jazyce k ostatním slovům⁶.

Zakladatelem české strukturální lingvistiky byl univerzitní profesor Vilém Mathesius. V jeho knize *Nebojte se angličtiny!* byla poprvé použita metoda strukturální lingvistiky k prohloubení praktického studia moderních jazyků. Byl to v té době nový přístup k výuce jazyků. Původně zde byla Mathesiova snaha rozptýlit předsudek o přílišné složitosti angličtiny. Bukáček z této knihy přebírá náměty přibližně z poloviny kapitol. Kniha *Nebojte se angličtiny!* obsahuje výklady, kterými Mathesius provázel od října 1935 do června 1936 vždy jednou za měsíc v československém rozhlase. Posluchačům se líbily, byly velmi sledované a díky tomuto ohlasu se Mathesius rozhodl, že je vydá tiskem.

Obsah knihy *Nebojte se angličtiny!*:

1. Důležitost angličtiny a pověra o její složitosti
2. Několik slov o výslovnosti angličtiny
3. Druhá kapitola o anglické výslovnosti
4. O anglickém pravopisu
5. Ještě několik slov o anglickém pravopisu
6. Věta česká a věta anglická
7. Jak se v angličtině spojují slova
8. Časový systém anglického slovesa
9. Druhá kapitola o slovesných časech v angličtině
10. Vyjadřování slovesné a vyjadřování jmenné
11. O významu anglických slov
12. Skutečnost anglická a skutečnost česká
13. Seznam anglických slov s označením výslovnosti

⁶ Čermák, F.: Lexikon a sémantika, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2010

Další učebnicí, která sledovala metodu strukturální lingvistiky byla kniha *Poznejte němčinu!* napsaná profesorem Josefem Nosilem, která vyšla roku 1942. U této učebnice provedl Mathesius konečnou úpravu.

Obsah knihy *Poznejte němčinu!*:

1. Výslovnost
2. Pravopis
3. Soustava slovesných časů
4. Rod a člen
5. Jméno podstatné a jméno přídavné
6. Věta česká a věta německá
7. Tvary skutečna a tvary neskutečna
8. Slova složená
9. Slovníček

Z uvedených obsahů jde vidět, že knihy z této edice se částečně podobaly a sledovaly stejný cíl. Byla zde snaha prohloubit znalost jazyka jiným způsobem, než bylo doposud běžné. Každý z autorů se pak soustředil na problematiku, která by v tom daném jazyce mohla činit při studiu větší potíže. Typickým příkladem je práce se slovesnými časy, která je oproti češtině v angličtině, italštině i němčině naprosto odlišná. Autoři se snaží přiblížit studentům jazyk komplexně, aby bylo možné lépe pochopit strukturu jazyka a jeho funkci. K tomu účelu byla použita metoda strukturální lingvistiky, která v té době byla naprosto novým přístupem k výuce cizích jazyků.

Žákem profesora Mathesiuse byl Josef Vachek. Vydal knihu *Anglicky svěže a spolehlivě* (1946). Toto je již klasická učebnice, je velmi rozsáhlá, obsahuje literaturu a reálie. I zde se autor snaží o praktickou aplikaci vědeckých poznatků, které získal od svého učitele.

V této době vzniká také učebnice ruštiny (*Ruština*), vydává ji Jazyková škola Pražského lingvistického kroužku (1948). Zde autor Leontin Kopeckij používá také moderní metody výuky jazyků. Kniha je velmi obsáhlá, je koncipována jako učebnice i cvičebnice. Úvodní lekce se zabývá azbukou, v dalších lekcích je již kniha členěna tak, jak známe z učebnic, které byly u nás vydávány v druhé polovině dvacátého století. Lekce začínají článkem, pak následují slovíčka, vysvětlení

slovních spojení ,cvičení, gramatika a samostatná cvičení pro zopakování – čtěte, přeložte a napište.

4. Soupis prací Josefa Bukáčka

Vzhledem k rozsahu Bukáčkovy činnosti je soupis jeho prací řazen podle roku, kdy byly práce vydány. Bukáček přispíval svými články převážně do Časopisu pro moderní filologii, Lidových novin, Českého časopisu filologického, Meridiano di Roma, Philologica Pragensia, Romanistica Pragensia.^{7 8}

1928

Matka básníková, *LN 4/5*.

1929

O příčinách nezdaru ve vyučování moderním jazykům, *Střední škola VIII, 183-187*.
T.G.Masaryk, *XXIV.roční zpráva České státní obchodní akademie v Brně (1928-29)*, s.22-29.

Hlavní směry v italské literatuře přítomnosti, *LN 11/5 a 22/5*.

Nové překlady z italštiny, *LN 22/8 a 14/12*.

Nové hry Pirandellovy: „O di uno o di nessuno“ a „Lazzaro“. *LN 19/12*.

1930

Le Relazioni Culturali Ceco-Italiane. *Annali della R. Università di Trieste II, fasc. I-II, s 16. (srv. L'Ambresiano, Milano 20/3)*.

Soumrak estetické kritiky v Itálii. *Lumír, LXVII, 146-151*.

Řím, *Lumír LVI, 491-494*.

Fašismus a italské národní obrození, *LN 30/1*.

Podzemní plameny, *LN 18/2*.

O smyslu italské literatury, *LN 26/2*.

⁷ Hampejs, Z.: Soupis prací Doc. PhDr. Josefa Bukáčka, *Časopis pro moderní filologii, 39/1957, s.180-189*.

⁸ Hamplová, S: Soupis prací univ. prof. dr. Josefa Bukáčka, DrSc. vydaných v letech 1957 – 1966, *Časopis pro moderní filologii, 49/1967, s.42-44*

Redipuglia, *LN* 28/3.

Přípitek živým i mrtvým *LN* 12/5.

Novodobé drama italské, *LN, Brno*, 17/5 a 1/8.

XVII. mezinárodní výstava soudobého umění v Benátkách, *LN* 4/6.

Z italského knižního trhu, *LN* 18/6, 26/10, 18/11, 22/11 a 30/11.

Pirandello: Přítelkyně vdaných žen, *LN* 7/9

Umberto Fracchia zemřel, *LN* 9/12.

1931

Alcuni Motivi di Guerra Italiani nella Letteratura Cecoslovacca, *Annali della R. Università di Trieste III, fasc. III-IV, s. 32.*

Miscellanea Triestina, *LN* 12/3.

F.T. Marinetti, *LN* 12/3.

Deset let italské slavistiky, *LN* 11/7.

Karel Hauf: In erbe artium, *LN* 23/10.

Nové překlady z Pirandella, *LN* 18/12.

1932

Leopardiho filosofie života, *LN* 14/3.

Strč prst skrz krk!, *LN, Brno* 11/6.

Český film v cizině, *LN* 29/6.

Mussolini v zrcadle svých próz a rozhovorů, *LN* 6/8.

Italská monografie o Petru Bezručovi, *LN* 13/8.

Dějiny světového liberalismu, *LN* 1/9.

Dva odpůrci B.Croceho, *Lumír LVIII*, 343-345.

Un insigne cultore di letteratura cecoslovacca. *Il Piccolo della Sera*, Trieste, 15/6.

La donna e la terra italiana esaltate da Giulio Zeyer. *Il Piccolo della Sera*, Trieste 15/8 a *La Tribuna*, Roma, březen.

Dante in Cecoslovacchia, *Il Piccolo della Sera*, 19/12.

Fogazzaro. *Ottùv slovník naučný nové doby II*, s.604.

1933

Francesco Petrarca e la Nazione Bohema, *Annali della R. Università di Trieste V, fasc. I-II, s 64.*

Gentile. *Ottův slovník naučný nové doby II, 2, 824.*

Karel Hauf, Růst umělcův, *LN 19/1.*

Tři italské hlasy o Československu, *Lumír, LIX, 331-334.*

O překládání děl básnických, *LN 19/5.*

Ludovico Ariosto, *LN 4/6.*

Šílený Roland, *LN 8/6.*

Český výbor ze soudobé italské lyriky, *LN 1/8.*

Knižní novinky italské, *LN 24/8 a 26/8.*

Cultura italiana in Cecoslovacchia, *Il Piccolo di Trieste 15/11.*

Nové překlady z italštiny, *LN 23/11.*

Papiniho kniha o Dantovi, *LN 28/11.*

1934

Vrátného překlad Dantovy Božské komedie, *ČMF XX, 161-170, 305-315.*

Ottův slovník nové doby III, 1 : Itálie, Vědecké a kulturní instituce, Italská filosofie, 42-45; Italská literatura, 47-55; Italské školství, 55-57.

La Guerra Italiana nella Letteratura Cecoslovacca, *Rassegna dei combattenti 24/5, s.41-47, Il Piccolo della Sera, Trieste, 9/6.*

Dávný přítel českého národa, *LN 18/1.*

Il Museo di Vrchlický di Praga. *Il Piccolo della Sera, Trieste, 19/1.*

Italský příspěvek k psychologii českého vojáka, *LN 26/1.*

Nové překlady z italštiny, *LN 20/2.*

Padesát let od smrti Francesca de Sanctise, *LN 8/3.*

Cesty italského divadla, *LN 8/6.*

K psychologii italského vojáka, *LN 5/7. Psicologia del soldato italiano, Rassegna dei combattenti, Bologna, 1938, 2.*

Vznik československého státu v italské vědě právní, *LN 5/7.*

Knižní novinky italské, *LN 31/8.*

Teoretický problém svobody ve fašistickém státě, *LN 30/9.*

Máchův Máj v italštině, *LN* 31/8.

Římská Rivista di Letterature slave, *Slavia XII*, 599.

A. Cronie, Peter Bezruč, *Slavia XII*, 641-642.

Je čeština přeloženou němčinou? *Naše řeč XVIII*, 114-115.

1935

Březina a Dante, *Lumír LXI*, 99-102, 152-156, 209-213, *Časopis Matice Moravské* 60, 415.

Vrátného překlad Dantovy Božské komedie, *ČMF XXI*, 56-66, 194-200.

Máchův Máj v italštině, *ČMF XXI*, 352-3.

La Poesia Ceca, *Occidente, sett.-ott.*, 6, s 17-22, česky *Národní listy* 8/11.

Leopardi. *Ottův slovník naučný nové doby III*, 2, 1146.

V republice Masarykově, *LN* 21/1.

150 let od narození Alessandra Manzoniho, *LN* 7/3.

Rino Alessi, *LN* 1/4.

Giani Stuparich, *LN* 1/5.

Giosuè Carducci, *Národní listy* 22/7.

Nový italský romanopisec, *LN* 16/8.

Bohemika v českém tisku, *LN* 1/9.

Nejnovější kniha D'Annunziova, *LN* 22/10.

A. Farinelli, Petrarca und Deutschland der Renaissance, *ČMF XXI*, 222-223.

Rino Alessi, *IL Piccolo della Sera*, duben.

1936

Poesie a literatura v pojetí B.Croceho, *SaS II*, 189-192.

Vrchlického básně „S Dantovým novým životem“ a „Druhý déšť“, *Sborník prací věnovaný památce P.M.Haškovce*, Brno, s.65-74.

Vrátného překlad Dantovy „Božské komedie“ (pokr.), *ČMF XXII*, 62-70, 173-176, 276-282, 349-353.

Ottův slovník naučný nové doby IV, 1: Malaparte, 11; Marinetti, 60.

Domenico Giuliotti, Doba Barabášova, *LN* 27/1.

Naše řeč. *Národní listy* 8/3.

Bonaventura Tecchi, *LN 31/3*.
Sport a naše národní povaha, *LN 1/10*.
Dějiny vlašského divadla, *LN 8/11*.
Luigi Pirandello zemřel, *LN 11/12*.

1937

Luigi Pirandello, *Ottův slovník naučný nové doby IV, 2, 1076-1078*.
Leopardi dnešní Italie, *Český časopis historický, XLIII, 546-556*.
Vrátného překlad Dantovy „Božské komedie“ (dokonč.), *ČMF XXIII, 43-48, 163-169, 260-265*.
Dnešní stav bádání o Leopardim, *ČMF XXIV, 299-309*.
Ještě Vrchlický a Leopardi, *Listy filologické 448-455*.
Giacomo Leopardi, (k stému výročí jeho smrti), *Lumír 63, 515-526*.
Ottův slovník naučný nové doby IV, 2: Papini, 873-879; Pasini, 920; Pitigrilli, 1087.
Giov. Castellano, B.Croce, *Lumír 63, 283-285*.
Josef Bukáček odpovídá K.Vrátnému, *ČMF XXIII, 95-96*.
Publikace o vlašské řeči a literatuře, *LN 26/3*.
La morte di F.X.Šalda, *MdiR 18/4*.
„Lumír“ e la poesia italiana, *MdiR 16/5*.
La letteratura italiana in Cecoslovacchia, *MdiR 19/5*.
Giacomo Leopardi, *LN 13/6*.
Existuje krise italské knihy? *LN 24/8*.
Básně Artura Marpicatiho, *LN 9/9*.
Masaryk e l'Italia, *MdiR 26/9*.
Quadro della letteratura ceca, *MdiR 5/10*.
La cultura a Praga, *MdiR 17/10*.
Film cecoslovacchi, *MdiR 24/10*.
Papiniho Dějiny italské literatury, *LN 15/11*.
Il barocco nella poesia. Premi letterari, *MdiR 5/12*.
Jaroslav Bidlo. *MdiR 12/12*.
F.Pasini, Dvě přednášky o Pirandellovi, *LN 10/12*.

1938

Jaroslav Bidlo. *L'Europa Orientale XVIII, 1-2, s.81-82.*

Gabriele D'Annunzio zemřel, *LN 3/3.*

V pohledu z Itálie, *Lumír 65, 52-53.*

Deník za živa pohřbeného, *Lumír 65, 163-164.*

Ricerche di sociologia, *MdiR 2/1.*

Marco Polo. Dolori eroici. Tipi li poeti, *MdiR 16/1.*

Pirandello in Cecoslovacchia, *MdiR 6/2.*

Scrittori cecoslovacchi, *MdiR 27/2.*

Leopardi in Cecoslovacchia, *MdiR 20/3.*

Linguaggio di Fischer, *MdiR 27/3.*

Storia cecoslovacca, *MdiR 10/4.*

Panorama della letteratura italiana, *MdiR 1/5.*

Halas poeta, *MdiR 28/5.*

Poeti cecoslovacchi, *MdiR 19/6.*

Arne Novak, *MdiR 3/7 a 28/8.*

Mirek Elpl, *MdiR 18/9.*

Carducci in ceco, *MdiR 6/11.*

Revisioni ceco-slovacche, *MdiR 25/12.*

È morto Čapek (Ciapek), il padre dell'uomo meccanico. *Il Piccolo di Trieste 27/12.*

Doslov k mému posudku Vrátného překladu Božské komedie, *ČMF XXIV, 104.*

1939

Revisioni ceco-slovache, *MdiR XXX 1/1 a 2/2.*

La cultura italiano in Cecoslovacchia nel 1934, *L'Europa Orientale, I-II, 73-74.*

Karel Čapek e l'Italia, *MdiR 8/1.*

Karel Čapek a Itálie, *LN 19/1.*

Italská školská reforma, *Národní listy 19/3 a 26/3.*

Ritorno di Máchy, *MdiR 11/6.*

Italská kultura u nás, *LN 24/6.*

Mazziniho slovanské listy, *LN 13/7.*

Cizinče, doma sed'...!, *LN 29/7.*

Il volto di Praga, *MdiR* 30/7.
Česká kultura v Itálii, *LN* 3/8.
Z italské lingvistiky, *LN* 23/8.
Učitel a žák, *LN* 23/8.
Moravské idyly, *LN* 27/8.
A.Trýb: Vita di Diocleziano, *MdiR* 1/10.
Život Dantův, *LN* 30/10.
La morte di A.Novák, *Il Piccolo della Sera (Trieste)* 7/12.
Russo, *Ottův slovník naučný nové doby* V, 2, 917.

1940

Hlavní problémy bádání o Carduccim, *ČMF XXVI*, 374-378, 460-465, 570-575.
Dnešní stav italské prózy, *Kritický měsíčník III*, 313-318.
Filosofický idealismus lingvistiky Giulia Bertoniho, *SaS VI*, 54-59.
Ritorno alla patria dei poeti cechi, *L'Europa Orientale, XX*, 250-260.
Dante a Čechy, *Listy filologické LXVII*, 457-510.
Arne Novák a Itálie, *Literární noviny XIII*, 92.
Česká poesie v italském rouše, *Literární noviny XIII*, 183.
Terstské básničky, *Literární noviny XIII*, 209-213.
Italské výbory z provensálské poesie, *ČMF XXVI*, 500-501.
Z italské lingvistiky, *ČMF XXVI*, 611-612.
Lingua nostra, *ČMF XXVI*, 612.
Ricordo di A.Novák, *MdiR* 25/2.
Nové výbory z italské literatury, *LN* 5/5.
Italská středoškolská reforma, *LN* 22/5.
Jazykový purismus v Itálii, *LN* 8/6.
Skrytý Michelangelo, *LN* 19/7.
Mazzini a Slované, *LN* 15/8.
Italské motivy v díle Arne Nováka, *LN* 23/8.
Fr. Kožík, Největší z Pierotů, M.Rutte, Mohyly s vavřínem, *L'Europa Orientale, XX*, 389-394.
Život Dantův, *LN* 6/11.
Nicola d'Alfonso šedesátníkem, *LN* 27/11.

1941

Básník Michelangelo, *Ve sborníku Michelangelo. Titan a člověk. Praha, ELK, s.163-174.*

Italská próza, *Řád VII, 439-443.*

Michelangelo v české literatuře, *Listy filologické LXVIII, 403-413.*

Italský román, *Řád VII, 331-332.*

Italský román mateřství, *Řád VII, 554-555.*

Nové výbory z italské literatury, *LN 25/1.*

Prosatori italiani in ceco *MdiR 16/3.*

Lermontov, *MdiR 23/3.*

Scuola linguistica di Praga, *MdiR 2/6.*

Touha po Africe, *LN 22/7.*

Italský regionalistický román, *LN 6/8.*

Italský životopisný román, *LN 10/8.*

Jazykový purismus v Itálii, *LN 21/8.*

L'Estetica ceca, *MdiR 7/9.*

Dante e la Boemia, *MdiR 7/9.*

Nová učebnice italštiny, *LN 12/9.*

Nové dějiny italské literatury, *LN 17/9.*

Česká kultura v Itálii, *LN 19/9.*

Román milostné touhy, *LN 23/11.*

Nové výbory z italské literatury, *ČMF XXVII, 90-91.*

Nové dějiny italské literatury, *ČMF XXVII, 91-92.*

Nový výběr z italské prózy: Jaroslav Rosendorfský, *Moderní italská próza, ČMF XXVII, 311-312.*

1942

Goldoniho : „Lhář“, *ČMF XXVIII, 61-69.*

Nové praktické mluvnice jazyka italského, *ČMF XXVIII, 204-208.*

Doslov k románu: Francesco Perri: *Neznámý učedník, Praha, ELK, s.269-272.*

Nová učebnice italštiny, *ČMF XXVIII, 93-95.*

Otakar Růžička, Italsky od A do Z, *ČMF XXVIII*, 235-236.

Nový nárys italských nářečí. Giulio Bertoni: Profilo linguistico d'Italia, *ČMF XXVIII*, 246.

Florovy Dějiny italské literatury, *ČMF XXVIII*, 248.

Bruno Migliori, Saggi sull'lingua del Novecento, *ČMF XXVIII*, 331-332.

Jazykový purismus v Itálii, *ČMF XXVIII*, 345.

Nový slovník italského jazyka, *ČMF XXVIII*, 345.

O označování přízvuku v italštině, *ČMF XXVIII*, 345-346.

Nové výbory z italské literatury, *ČMF XXVIII*, 346-347.

Italská literatura XX.století v zrcadle italské kritiky, *ČMF XXVIII*, 347-348.

Román o Carduccim, *Řád VIII*, 101-102.

Kvítky svatého Františka, *Řád VIII*, 548-549.

Italský román chlapectví, *LN 4/2*.

Nový slovník italského jazyka, *LN 7/2*.

Con gli occhi dell'amore. *MdiR 22/2*.

Silný vypravěč, *LN 1/3*.

Metodo dello structuralismo ceco, *MdiR 22/3*.

Zpověď novinářova, *LN 29/3*.

Život advokáta, *LN 24/4*.

Román o italském vojevůdci, *LN 31/5*.

Bacchelliho historický román, *LN 10/6*.

Sorelle in bellezza, *MdiR 14/6*.

Román o údělu genia, *LN 23/6*.

Italská próza dneška, *LN 2/7*.

Románová meditace o životě, *LN 19/7*.

Druhý díl Bacchelliho historické trilogie, *LN 2/8*.

Klasické dílo vlašského realismu, *LN 9/8*.

Z mudrosloví sicilského lidu, *LN 11/8*.

Příspěvek k dějinám benátského osmnáctého století, *LN 25/8*.

Humanismus a renesance, *LN 27/8*.

Italští spisovatelé dneška, *LN 28/8*.

Tři povídky M. Bontempelliho, *LN 5/9*.

Román Milly Dandulové, *LN 16/9*.

Úspěšný román Enza Grazziniho, *LN 19/9*.

Italský lyrik Luigi Fiorentino, *LN 24/9*.

Giovanni Verga, *LN 30/10*.

Dante a Češi, *LN 25/12*.

1943

Il riso e la maschera teatrale a Praga, *MdiR 24/1*.

Italská literatura 20.století, *LN 27/1*.

Inspektor Josef Herzog zemřel, *LN 27/1*.

Čistá poesie v italské literatuře, *LN 4/2*.

Gabriele D'Annunzio, *LN 12/3*.

Intorno all'ispirazione amorosa di Dante, *MdiR 11/4*.

Román zkázonosného ženství, *LN 21/5*.

O překladu děl básnických, *LN 24-25/5*.

Mistrovské dílo vlašského realismu, *LN 5/6*.

Román staré Sardinie, *LN 21-22/6*.

Úvahy o životě a umění, *LN 28-29/6*.

Věčnost, *LN 28-29/6*.

Román životní šedi, *LN 29/6*.

Nová učebnice italštiny, *LN 14/7*.

Závěrečný díl Bacchelliho historické trilogie, *LN 17/7*.

D'Annunziův deník tragické lásky, *LN 6-7/9*.

Giulio Bertoni mrtev, *ČČF I, 135-136*.

Existovala básnická škola sicilská?, *ČČF I, 136*.

Dějiny italského „cinquecenta“, *ČČF I, 208*.

Příručka správné italštiny, *SaS VIII, 219-221*.

Dějiny estetiky, *SaS IX, 53-54*.

O jediné vládě, *Řád IX, 8187*.

O milostné inspiraci Dantově, *Řád IX, 96-98*.

Dva italské výbory z české poesie, *Řád IX, 189-194*.

1944

Giuseppe Toffanin, Il Secolo senza Roma, *ČČF II, 37-38*.

Učebnice italštiny, *ČČF II*, 46.
O jednotnosti italského pravopisu, *ČČF II*, 46-47.
Guido Mazzoni zemřel, *ČČF II*, 47.
Filosofie jazyka v Itálii, *ČČF II*, 47-48.
Studie o Vergovi, *ČČF II*, 48.
Giovanni Papini, L'imitazione del Padre, *ČČF II*, 115-116.
Publikace Ústavu pro románskou filologii při římské universitě, *ČČF II*, 129-131.
Angelo Monteverdi, Testi volgari italiani del primi tempi, *ČČF II*, 131.
Vittorio Cian, Umanesimo e Rinascimento, *ČČF II*, 188-190.
Torquato Tasso, *LN 10/3*.
Tassův „Osvobozený Jerusalems“, *LN 11/3*.
Římský kaleidoskop, *LN 22/5*.
Ottův slovník naučný, *Řád X*, 392.

1945

Modernost Goldoniho: „La Donna di Garbo“, *ČČF III*, 201-206.
Agenti segreti veneziani nel' 700, *ČČF III*, 29-32.
Antonio di Pietri, Saggio su Luigi Pirandello, *ČČF III*, 32-33.
K výslovnosti italských souhlásek, *ČČF III*, 47.
Erich Stock, Novocento, Die italienische Literatur der Gegenwart, *ČČF III*, 162-163.

1946

Nové překlady z Danta a Petrarce, *ČMF XXIX*, 75-77.
Čistá poesie v italské literatuře, *ČMF XXIX*, 87-88, 264.

1947

Poznejte italštinu, *Praha, Orbis*, s.260.
Italská kniha, *Svobodné noviny*, 18/1.
Čeština a románské jazyky, *Svobodné noviny*, 25/3.
Mazzini a Slované, *ČMF XXX*, 285-287.

1948

- Pietro Pancrazi, Scrittori d'oggi, *ČMF XXXI*, 134-135.
Nové praktické mluvnice jazyka italského, *ČMF XXXI*, 247-248.
L.Salvatorelli, Pensiero e azione del Risorgimento, *ČMF XXXI*, 303-305.
Vincenzo Pernicone, Fra rime e novelle del Sacchetti, *ČMF XXXI*, 327.
A.Momigliano, Introduzione ai poeti, *ČMF XXXI*, 327-328.
Machiavelli v anglickém pojetí, *Lidová demokracie*, 22/9.
Nová kniha o Machiavellim, *Lidová demokracie*, 13/10.
Boccaccio v českém písemnictví, *Lidové noviny*, 14/10.
Duch Risorgimenta v italské literatuře, *Lidová demokracie*, 6/11.
Z italského Risorgimenta: S.Pellico a G.Mazzini, *Lidová demokracie*, 14/11.
Risorgimento a česká literatura, *Lidová demokracie*, 16/11.

1949

- Dante. (Conferenza tenuta nell'Istituto di cultura italiana), *Quaderni dell'Istituto*, V, *Praha*, s 38.
V. Černý, Staročeská milostná lyrika, *ČMF XXXII*, 12-14.
M.Fubini, La lingua del Vico, *ČMF XXXII*, 45.
Ivanoe Bonomi, Mazzini, triumviro della rep.rom., *ČMF XXXII*, 45.
R.Ciampini, Vita di N.Tommaseo, *ČMF XXXII*, 46.
Nello Rosell, Saggi sul Risorgimento e altri scritti, *ČMF XXXII*, 104.
B.Migliorini, Storia della lingua italiana, *ČMF XXXII*, 150.
Giuseppe Ardu, Giuseppe Mazzini, apostolo d'italianità, *ČMF XXXII*, 150-151.
M.Saponaro, U.Foscolo, *ČMF XXXII*, 151.
G.Rodolfo Ceriello, Saggi di varia letteratura, *ČMF XXXII*, 152.
F.M.Travisani, La Cristina, *ČMF XXXII*, 192.
Vánoční publikace O.F.Bablera, *Lidová demokracie*, 1/1.
Italská válečná reportáž, *Lidová demokracie* 1/5.
Přítel našeho národa, *Lidová demokracie* 19/6.
Dějiny literárních dějin, *Slovesná věda II*, 201-202.

1950

Quaderni dell'Istituto di cultura italiana di Praga, *Philologica V*, 5-7.

Michele de Filippis, The literary riddle in Italy to the end of the sixteenth century, *ČMF XXXIII*, 48.

G.Titta Rosa, Secondo Ottocento, *ČMF XXXIII*, 69-70.

Charles Speroni, Proverbs and proverbial phrases in Basile's „Pentameron“, *ČMF XXXIII*, 94.

Charles Merbury, Proverbi vulgari, *ČMF XXXIII*, 94-95.

A.M.Ripellino, Storia della poesia ceca contemporanea, *ČMF XXXIII*, 169.

B.Migliorini, La questione della lingua, *ČMF XXXIII*, 172-174.

Publikace Ústavu italské kultury v Praze, *Slavia XIX*, 562-564.

A.Gramsci, Il Risorgimento, *Slovesná věda III*, 205-207.

A.Gramsci, Gli intellettuali e l'organizzazione della cultura, *Slovesná věda III*, 231-232.

A.M.Ripellino: Due studi di letteraturaceca, *Slovesná věda III*, 232.

Úspěšná cesta k realismu také v nové italské próze, *Lidová demokracie*, 12/10.

1951

A.M.Ripellino: Il teatro di marionette nel romanticismo ceco, *Slovesná věda IV*, 32.

Nový italský překlad Máchova „Máje“, *Slovesná věda IV*, 32-33.

A.Gramsci, Il materialismo storico e la filosofia di B.Croce, *Slovesná věda IV*, 81-82.

Alfredo Panzini, Dizionario moderno, *ČMF XXXIV*, 191-192.

Dantův překladatel, *Lidová demokracie*, 26/1.

1952

A.Gramsci, note sul Machiavelli sulla politica e sullo stato moderno; Letteratura e vita nazionale, *Slovesná věda V*, 80-83.

N.Tučková zemřela, *Literární noviny*, 15/11.

1953

Sebrané spisy A.Gramsciho, *Československý časopis historický I*, 106-112.

Palmiro Togliatti, Per la salvezza del nostro paese, *ČMF XXXV*, 55-57.

F.M.Bartoš, Dantova Monarchie, Cola di Rienzo, Petrarka a počátky reformace a humanismu u nás, *ČMF XXXV*, 118-119.

Dante Alighieri, Božská komedie, *ČMF XXXV*, 119-121.

B.Migliorini, Conversazioni sulla lingua, *ČMF XXXV*, 186.

Battisti-Alessio, Dizionario etimologico italiano, *ČMF XXXV*, 186-187.

Nové publikace o Gramscim, *ČMF XXXV*, 239-241.

1954

Dějiny italského jazyka, *Praha, SPN*, s.84. (*Skriptum*).

K dějinám italského dělnického hnutí, *Československý časopis historický II*, 357-365.

Giuseppe Marotta a Domenico Rea, *ČMF XXXVI*, 166-168.

Migliorini –Duro, Prontuario etimologico della lingua italiana, *ČMF XXXVI*, 59.

Z italských lingvistických studií, *ČMF XXXVI*, 171-172.

Z italských stylistických studií, *ČMF XXXVI*, 234-235.

1955

Italská literatura od verismu k novorealismu orientace socialistické, *Praha, SPN*, s.76 (*Skriptum*).

Garibaldiho Tisíc, *ČMF XXXVII*, 36-40.

(Doslov ke knize): G.Verga, Dům u mišpule, *Praha, SNKLHU*, s.315-319, (2.vyd.1956).

Z dějin italského komunismu, *ČMF XXXVII*, 58.

Z italské lingvistiky, *ČMF XXXVII*, 314-315.

Italská renesanční lyrika, *Philologica VII*, 58-61.

1956

Realistické tendence v italské literatuře do konce 14.století, *ČMF XXXVIII*, 20-25, 124-140, 189-192.

Nový pokus o marxistické hodnocení italské literatury, *ČMF XXXVIII*, 46-47.

1957

Carlo Goldoni, Osobnost a doba, *Praha, NČSAV*, 408 s.

Avviamento allo studio della lingua e della letteratura italiana I., *Praha, SPN*, 199s.
(*Skriptum*).

Třetí díl italského etymologického slovníku, *ČMF XXXIX*, 54-55.

Nový italsko- český slovník, *ČMF XXXIX*, 247-248.

Italský novorealismus, *ČMF XXXIX*, 248.

Na okraj českého překladu „Dialogů“ Giordana Bruna, *ČMF XXXIX*, 311-313.

1958

Avviamento allo studio della lingua e della letteratura italiana II., *Praha, SPN*, 239s.
(*Skriptum*).

B. Migliorini, La lingua italiana d'oggi, *ČMF 40*, 54-57.

D. Alighieri, La Divina Commedia, a cura di N. Sapegno I., *ČMF 40*, 57-58.

L. Caretti, Avviamento allo studio della letteratura italiana, *ČMF 40*, 127.

C. Goldoni, Paměti, *ČMF 40*, 127.

L. Fiorentino – O. Locatelli, Tesoretto, *ČMF 40*, 127-128.

D. Alighieri, La Divina Commedia, a cura di N. Sapegno II., III, *ČMF 40*, 246-247.

Harlekýn, sluha dvou pánů, *LN 5/7*.

1959

Cvičebnice italštiny (s H. Benešovou), *Praha, SPN*, 496s.

Giovanni Boccaccio a jeho Dekameron. V : G. Boccaccio, Dekameron, *Praha, SNKLU*, 785-793.

Italská literatura. V: Evropské literatury (ed. Zd. Vančura), *Praha, Orbis*, 209-224.

L. Russo, Storia della letteratura italiana, *ČMF 41*, 35-38.

G. Devoto, Profilo di storia linguistica italiana, *ČMF 41*, 58-62.

L. Lombardo Radice, L'uomo del Rinascimento, *ČMF 41*, 189-190.

Nové výbory z italské prózy, *ČMF 41*, 190-191.

- E.Mazzali, Cultura e poesia nell'opera di T.Tasso, *ČMF 41*, 249-250.
 B.Migliorini, Panorama dell'italiano settecentesco, *ČMF 41*, 251.
 G.Devoto, Scritti minori, *ČMF 41*, 251-252.
 A.Cronia, La conoscenza del mondo slavo in Italia, *ČMF 41*, 252-253.
 B.Meriggi, Storia delle letterature ceca e slovacca, *ČMF 41*, 253-254.

1960

- K problému italského novorealismu, *ČMF 42*, 102-106.
 Langue et litterature italiennes. V: Les études romanes en Tchécoslovaquie, *Praha, Kruh moderních filologů*, 18-20.
 Sedmdesátiny Carla Battistiho, *ČMF 42*, 54.
 L. Veneziani Svevo, Vita di mio marito, *PP 3*, 126-128.
 Z nové italské lyriky, *ČMF 42*, 252-253.
 L. Russo, I narratori neorealisti, *ČMF 42*, 255.
 O. Lombardi, Narratori neorealisti, *ČMF 42*, 255.

1961

- Un precursore del neorealismo italiano: Italo Svevo, *RP II*, 57-67.
 K teorii italského novorealismu. V: Příspěvky k teorii socialistického realismu, *Acta Univers. Carolinae, Philologica Suppl.*, 126-128.
 B.Migliorini, Storia della lingua italiana, *ČMF 43*, 47-50.
 L. Russo, Il Tramonto del letterato, *ČMF 43*, 125-127.
 S. Quasimodo, Život není sen, *ČMF 43*, 127-128.
 G. Carducci v díle J. Vrchlického, *ČMF 43*, 179.
 Soudobá italská poezie, *ČMF 43*, 187-189.
 L. Fiorentino, Narratori del Novecento, *ČMF 43*, 189.
 Una nuova traduzione del „Milione“ di Marco Polo, *PP 4*, 253-254.
 Co číst ze světových literatur, *Praha*, 113-115.
 Italský přítel, *LN 16/12*.

1962

Luigi Russo zemřel, *ČMF 44*, 63-64.

Nová monografie o italském 18. století, *ČMF 44*, 108-112.

U. Bosco, Francesco Petrarca, *ČMF 44*, 122-123.

Zemřel Gianni Stuparich, *ČMF 44*, 127-128.

Un'antologia ceca delle poesie di Giuseppe Ungaretti, *PP 5*, 183.

C. Salinari, Miti e coscienza del decadentismo italiano, *ČMF 44*, 191-192.

1963

Cvičebnice italštiny (s H. Benešovou), *Praha, SPN*, 2. vyd., 564+28s.

Sulla via del neorealismo: Carlo Bernari, *RP III*, 65-70.

Due manuali di storia della letteratura italiana, *PP 6*, 217-219.

Storia della civiltà veneziana del Settecento, *PP 6*, 219.

G. Petronio, Antologia della critica letteraria I, *PP 6*, 219-221.

A. Leone de Castris, Storia di Pirandello, *PP 6*, 327-328.

E. Garin, La cultura italiana fra '800 e '900, *PP 6*, 328.

A. Momigliano, Saggi Goldoniani, *PP 6*, 433-434.

G. Pullini, Cinquant'anni di teatro in Italia, *PP 6*, 434.

L. Russo, Compendio storico della letteratura italiana, *PP 6*, 447-448.

Galvano della Volpe, Critica del gusto, *PP 6*, 448.

1964

A. Cronia, La fortuna del Petrarca nelle lettere e nelle arti ceche dell'Ottocento, *PP 7*, 109.

Michalengelo Buonarrotti, *PP 7*, 312-313.

S. Guarnieri, Cinquant'anni di narrativa in Italia, *PP 7*, 324.

Rukopisy velkých trecentistů na území Československé republiky, *PP 7*, 328.

V. Branca – P.G. Ricci, Un autografo del Decameron, *PP 7*, 328.

Dante v jubilejním roce, *LD 25/11*.

1965

Vrchlický a Dante, *Praha, NČSAV, 98s.*

Vrchlický e Dante, *Beiträge zur romanischen Philologie 4, 34-52.*

Učebnice italštiny (s H. Benešovou), *Praha, SPN, 3. upravené vydání, 546s.*

Čechi, Slovaki i Dante, Dante e Slavjane, *Moskva, Izd. Nauka, 185-234.*

R. Musolino, Marxismo ed estetica in Italia, *PP 8, 104-105.*

Dante v české a slovenské kultuře, *LD 7/3.*

Ohlasy Dantova výročí, *LD 25/11.*

1966

L'evoluzione di Carlo Levi: Dal decadentismo alla letteratura impegnata, *Romanistica Pragensia IV, 35-43.*

K problému italského romantismu, *PP 9, 193-197.*

Vrchlický a Dante, *Atti del Congresso internazionale di studi danteschi II, Firenze, 409-411.*

Berlínská dantovská konference, *PP 9, 205-207.*

Arturo Cronia sedmdesátiletý, *PP 9, 314-315.*

Horst Heintze, Dante Alighieri, Bürger und Dichter, *PP 9, 334-335.*

Prof. A. Cronia sedmdesátníkem, *Lidová demokracie 12/11.*

1967

Různé recenze, referáty o kongresech, nekrology, doslovy.

1968

Různé recenze, referáty o kongresech, nekrology, doslovy.

Vrchlického překlady z Danta, *Rozpravy ČSAV.*

Stati o Pirandellovi, *PP 10.*

F. de Robert, *RP 6.*

Slovník spisovatelů Itálie

Dějiny italského jazyka, *Praha, SPN, 2. vyd.. (Skriptum).*

Avviamento allo studio della lingua e della letteratura italiana I.- II., *Praha, SPN*,
2.vyd.

1969

Učebnice italštiny (spolu s H. Benešovou), 4. vyd, Praha, SPN.

1970

nedokončeny Dějiny italské literatury.

nerealizován projekt Rozboru moderní italštiny.

5. Závěr

V bakalářské práci jsem se věnovala tématu Josef Bukáček - Život a dílo. Josef Bukáček byl výraznou osobností československé italianistiky. Narodil se na Vysočině v Líšné dne 8.11.1897. Po studiích na gymnáziu a letech strávených na italské frontě studoval slavistiku, germanistiku a romanistiku. Češtinu, němčinu a italštinu také vyučoval. Válečné období strávené v Itálii a léta prožitá v Brně, které bylo v tehdejší době centrem italských studií, ovlivnily Josefa Bukáčka natolik, že se do budoucna věnuje italianistice. V Itálii působil jedenáct let, v letech 1929-1940 v Terstu a mezitím v letech 1930-1932 v Padově. Vyučoval zde český jazyk.

Byl prvním profesorem italského jazyka a literatury na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Během života se velmi intenzivně věnoval publikační i přednáškové činnosti. Zemřel dne 27.6.1970 v Praze.

Cílem této práce je podat informace o Bukáčkově životě a ucelený seznam jeho díla. Část práce je věnována Bukáčkovu stěžejnímu dílu v oblasti lingvistické, knize *Poznejte italštinu!* a použití strukturní lingvistiky při studiu jazyků.

Soupis Bukáčkových prací je řazen podle data vydání. Důvodem je obsáhlost jeho díla. Bukáčkův přínos pro československou italianistiku spočívá převážně v jeho literárně – vědecké práci. Velmi intenzivně se zabýval italskou literaturou a pomohl ji přiblížit odborníkům z oblasti filologie i českému čtenáři. V oblasti didaktické vynikl hlavně svými kvalitními přednáškami převážně o italské literatuře na Univerzitě Karlově. Publikací týkajících se italského jazyka jako takového je ve srovnání s publikacemi literárně – vědeckými výrazně méně. Zvláště pak vyniká kniha *Poznejte italštinu!*, kde Bukáček po vzoru profesora Mathesia použil v té době nový systém výuky cizího jazyka metodou strukturní lingvistiky.

Josef Bukáček byl výraznou osobností československé italianistiky. Také díky jeho nadšení pro italštinu se mohlo začít rozvíjet studium italského jazyka a literatury na vysokých školách v Československu.

6. Literatura

- Bělič, O.: Nécrologie, Josef Bukáček 8.11.1897 – 27.6.1970, *Acta Universitatis Carolinae – Philologica No.1, Romanistica Pragensia VII*, pag. 201-202
- Bukáček, J.: *Avviamento allo studio della lingua italiana a della letteratura italiana*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1958
- Bukáček, J: *Poznejte italštinu!, praktický průvodce jazykem*, Orbis, Praha 1947
- Čermák, F.: *Jazyk a jazykověda*, Nakladatelství Karolinum, Praha 2007
- Čermák, F.: *Lexikon a sémantika*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2010
- Hampejs, Z.: Soupis prací Doc. PhDr. Josefa Bukáčka, *Časopis pro moderní filologii*, 39/1957, s.180-189
- Hampejs, Z.: Šedesátiny Doc.Dr. Josefa Bukáčka, *Časopis pro moderní filologii*, 39/1957, s.52-53
- Hamplová, S: Sedmdesátiny univ. prof. dr. Josefa Bukáčka, DrSc., *Časopis pro moderní filologii*, 49/1967, s.40-42
- Hamplová, S: Soupis prací univ. prof. dr. Josefa Bukáčka, DrSc. vydaných v letech 1957 – 1966, *Časopis pro moderní filologii*, 49/1967, s.42-44
- Hamplová, S.: Zemřel Josef Bukáček, *Časopis pro moderní filologii*, 52/1970, s.208
- Kopeckij, L.: *Ruština, jazyková škola Pražského linguistického kroužku*, Melantrich, Praha 1948
- Mathesius, V: *Nebojte se angličtiny!, praktický průvodce jazykem*, Orbis, Praha 1936
- Nosil, J: *Poznejte němčinu!, praktický průvodce jazykem*, Orbis, Praha 1942
- Popel, M.: Zpráva o činnosti Kruhu moderních filologů při ČSAV za rok 1966, *X. Ročenka kruhu moderních filologů při Československé akademii věd za rok 1966*, Praha 1967, s.21-31
- Vachek, J: *Anglicky svěže a spolehlivě*, nakl. Josef Hokr, Praha 1946